

CONSTRUCȚIA DISCURSULUI DIPLOMATIC DIN CADRUL ORGANIZAȚIEI NAȚIUNILOR UNITE A 67-A SESIUNE A ADUNĂRII GENERALE ONU

MARIA-CORINA POPA

Universitatea din București
maria.corina.popa@gmail.com

Cuvinte-cheie: *discurs diplomatic, topoi, identitate, poziționare discursivă, ethos.*
Keywords: *diplomatic discourse, topoi, identity, stancetaking, ethos.*

1. CONSIDERAȚII TEORETICE ȘI METODOLOGICE

Lucrarea de față propune o analiză a discursurilor diplomaților români și spanioli rostite în cadrul celei de-a 67-a sesiuni a Adunării Generale ONU din septembrie 2012. Discursurile supuse analizei au fost selectate în funcție de situația de enunțare și pronunțate de ministrul român al afacerilor externe, Titus Corlățean și de prim-ministrul spaniol, Mariano Rajoy.

Cadrul teoretic și metodologic în care ne plasăm este cel al pragma-retoricii. Încadrarea în direcția pragma-retorică este susținută de analiza concretă a limbii în strânsă legătură cu contextul social și istoric, fapt care generează o deschidere teoretică pentru a îngloba, în analiza discursului, concepte și grile de analiză din subdomenii diverse. Astfel, în analiza selecțiilor lexicale, din studiile cercetătoarei franceze Sophie Moirand, vom prelua conceptul de „cuvânt-eveniment” (Moirand 2004), care, spre deosebire de expresiile/sintagmele incomplete (ce nu pot fi utilizate în afara momentului discursiv în cadrul căruia au luat naștere), depășesc momentul discursiv, stabilind o legătură privilegiată cu evenimentul asimilat. În discursul organizațiilor internaționale, aceste lexeme desemnează nume de războaie, de tratate sau de evenimente multilaterale și au o puternică forță evocativă, fiind strâns legate de reprezentări cognitive anterioare, de credințe și de valori comune tuturor statelor.

Observarea modalităților de raportare și de adecvare a discursului la destinatar va ține cont de distincția realizată de Eliseo Verón (1987) între *pro-destinatar*, *contra-destinatar* și *para-destinatar*. În timp ce *pro-destinatarul* împărtășește ideile emițătorului și are aceleași obiective ca acesta (în cazul nostru, reprezentanții celorlalte state membre ONU), *contra-destinatarul* are idei și obiective divergente, precum încălcarea drepturilor omului, a stabilității internaționale, augmentarea capitalului de putere (organizații teroriste sau separatiste, state totalitare, care nu

și-au exprimat dorința de integrare ONU etc.). *Para-destinatarul*, aflat în afara „arenei internaționale”, devine principala țintă a componentei persuasive a discursurilor și vizează societatea civilă și opinia publică.

Reflectarea identității emițătorului în discurs și poziționarea sa față de diversele tipuri de destinatari vor ține seama de formele clasice de poziționare, care alcătuiesc cei trei poli ai *triunghiului poziționării* realizat de Du Bois: *obiectivă*, *subiectivă*, *intersubiectivă* (Du Bois 2007). De asemenea, vom avea în vedere distincția *plural inclusiv* - *plural exclusiv* (Benveniste 2000). Din sfera pragmaticii, lucrarea preia tipologia actelor de vorbire (Austin 2005), analiza modalizatorilor (Zafiu 2008) și formele *politeții pozitive* și ale *politeții negative* (Ionescu-Ruxăndoiu 2003). Nu în ultimul rând, din sfera retoricii și a argumentării, vom utiliza conceptul de *ethos* (Maingueneau 2005) și cel de *topos*, sub toate formele sale: *obiect al acordului* (Perelman, Olbrechts-Tyteca 2012), *element ce garantează înlănțuirea argumentativă* (Anscombe 1995), *schemă argumentativă* (Van Eemeren și Grootendorst 2004).

2. OBSERVAȚII ASUPRA ORGANIZĂRII GENERALE A DISCURSURILOR

Având o structurare monologică a ansamblului discursiv, o orientare predominant consensuală și o natură epidictică, discursurile analizate includ atât o componentă forensică (prin condamnarea contra-destinatarului – conducerea statului sirian, organizațiile teroriste), cât și o componentă persuasivă (raportându-ne la dorința de a convinge para-destinatarul: instanțele diplomației publice – presa, societatea civilă - de legitimitatea acțiunilor emițătorului). Intervențiile discursive sunt supuse unui număr mare de constrângeri instituționale, pe care emițătorul le respectă cu strictețe, urmând schema: flatarea interlocutorului și autoprezentarea pozitivă, expunerea angajamentelor naționale în cadrul ONU și mobilizarea statelor membre pentru îndeplinirea obiectivelor propuse la nivel organizației.

Astfel, prima secvență discursivă este introdusă prin formulele nominale de adresare atât colective, cât și individuale, a căror ocurență respectă ierarhiile politico-diplomatice și ordinea de precădere:

*Domnule Secretar General,
Domnule Președinte al Adunării Generale,
Distinși delegați,
Dragi colegi,
Doamnelor și domnilor, (D1)*

Señor presidente de la Asamblea General, señor secretario general, señoras y señores jefes de Estado y de Gobierno, señoras y señores ministros, señoras y señores embajadores, señoras y señores (D3)

Mariano Rajoy încalcă ordinea de precădere a formulelor de adresare, schimbând primele două poziții pe baza unui criteriu „evenimential”: Vuk Jeremic, reprezentantul Serbiei și președintele Adunării Generale, deși ocupă a doua poziție în ierarhia funcțiilor din cadrul ONU, este primul destinatar invocat, avându-se în vedere recenta sa numire. Formulele stereotipe de adresare sunt urmate de o secvență de flatare a interlocutorului, utilizând un număr mare de adjective calificative cu sens pozitiv, care indică admirația față de pro-destinatar sau reliefează meritele și virtuțile acestuia:

*Suntem convinși că **bogata dumneavoastră experiență de vechi diplomat**, precum și **responsabilitățile dumneavoastră anterioare** în gestionarea relațiilor internaționale reprezintă **atuuri incontestabile** pentru succesul actualei sesiuni.*
(D2)

Exprimarea aprecierii, a simpatiei față de interlocutor se reflectă și în performarea unor acte de vorbire expresive centrate pe interlocutor, precum mulțumirile și felicitările, prin intermediul verbelor expresive și al locuțiunilor performative:

Domnule președinte,
Doresc să vă felicit pentru alegerea dumneavoastră ca președinte al celei de-a 67-a sesiuni a Adunării Generale și să vă asigur de întregul sprijin al delegației mele în cursul exercitării înaltei dumneavoastră responsabilități.
(D2)

Sean mis primeras palabras para felicitar al señor Vuk Jeremic por su elección como Presidente del 67º período de sesiones de la Asamblea General. Estoy convencido de que, con su liderazgo e impulso, esta alta institución será capaz de hacer frente a los numerosos retos que tendrá ante sí en los próximos doce meses. Deseo también expresar mi agradecimiento a su antecesor, el embajador Abdulaziz Al-Nasser, y sumarme a las felicitaciones por su trabajo, deseándole todo lo mejor en sus nuevas tareas. (D3)

Intervențiile sunt încheiate odată cu performarea actului expresiv de mulțumire, prin formula convențională „Vă mulțumesc!”.

Studiul structural al discursurilor reprezentantului român relevă existența a trei etape, care respectă și marchează o ordine riguroasă a expunerii (*legitimare – angajament – mobilizare*), utilizând, în mod alternativ, trei orientări: (a) *descriptiv-retrospectivă* (*de inventariere a unor fapte, acțiuni și decizii trecute*), (b) *didactică/prescriptivă* (bazată pe principii și pe valori împărtășite) și (c) *programatică* (bazată pe intenții și pe angajamente):

- (a) **În ultimul an**, Consiliul de Securitate al ONU a reacționat prompt la noile crize, adoptând rezoluții menite să prevină escaladarea conflictului, cerând restabilirea ordinii constituționale sau eforturi ale tuturor părților implicate pentru a găsi soluții negociate pentru problemele nou apărute. (...) În ultimii cincisprezece ani, țara mea a manifestat un interes deosebit și a contribuit substanțial la misiunile civile și militare sub mandat ONU. Am început să dezvoltăm capacități specializate, în special de natură civilă, în domeniul stabilizării și reconstrucției post-conflict. (D2)
- (b) După cum am menționat deja, **dezvoltarea reprezintă un alt domeniu major de interes**, de acțiune și de cooperare în cadrul Națiunilor Unite. O temă în care am putea găsi soluții în cadrul ONU este cea a îmbunătățirii funcționării sistemului și instituțiilor bancare și financiare. Instituțiile bancare și financiare naționale și internaționale **ar trebui să devină tot mai mult un partener al guvernelor**, „parte a soluției” pentru crizele economice cu care se confruntă o țară sau o regiune. (D2)
- (c) Fiind hotărâtă să adere la tratatele relevante pentru întărirea statului de drept, **România se angajează să consolideze eforturile** în vederea posibilei ratificări a Convenției pentru Protecția tuturor persoanelor împotriva disparițiilor forțate și a Protocolului Opțional la Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități. (D1)

Discursul lui Rajoy este organizat în patru secvențe delimitate prin reiterarea formulei de adresare *Señor Presidente*, ce capătă rol de marcator discursiv organizațional. Prima secvență reliefează rolul ONU în politica externă a Spaniei, cea de-a doua prezintă realizările Spaniei în consolidarea democrației, în timp ce ultimele două inventariază problemele care amenință ONU și prezintă angajamentul Spaniei pentru contracararea lor.

Señor Presidente,

España otorga un protagonismo fundamental a las Naciones Unidas (...).

Señor Presidente,

Además de la situación económica y financiera, los desafíos a los que se enfrenta hoy la sociedad internacional son más numerosos y complejos que nunca. Esta Organización y su Asamblea General son clave en la forma de afrontarlos. (...) **España vivimos una difícil, pero exitosa, transición a la democracia** y, por ello, sabemos que el camino no es, ni será, fácil. **Nuestra experiencia puede ser útil a todos los países árabes que están viviendo procesos de transición.** (...)

Señor Presidente,

Merecen tanto o más nuestra atención aquellos problemas en los que apenas ha habido avances o aquellos problemas que han surgido a lo largo de este último año, **pues a ellos deberemos dedicarnos con más ahínco** en los próximos doce meses.(...)

Señor Presidente,

España seguirá trabajando junto con Naciones Unidas, pues creemos que sólo mediante una acción concertada de la Comunidad Internacional se encontrarán soluciones.

Din punct de vedere tematic, primul discurs al liderului român se articulează în jurul unității frazeologice cu rol de cuvânt-cheie „stat de drept” și, implicit, în jurul noțiunilor fundamentale în definirea statalității precum *autonomia*, *suveranitatea* sau *teritorialitatea*:

*Permiteți-mi să împărtășesc anumite aspecte ale experienței României în consolidarea **statului de drept**. De-a lungul ultimelor două decenii, am fost angajați în eforturi consecvente pentru promovarea și consolidarea principiilor cuprinse în conceptul **statului de drept**. (...) Aș dori să continui prin a împărtăși viziunea României cu privire la **conceptul statului de drept** la nivel internațional. **Statul de drept** conține elemente semnificative care reglementează relațiile dintre state, fiind o valoare universală, esențială și indivizibilă a Organizației Națiunilor Unite. (D1)*

Cel de-al doilea discurs al ministrului român este organizat prin raportarea la un cuvânt-eveniment – *criza siriană*, care, prin rezonanța sa la nivelul întregii comunități internaționale, reorganizează discursul, dirijându-l înspre un proces de natură juridică de condamnare a actelor de violență și de încălcare a drepturilor fundamentale ale omului:

*În cursul anului 2012, ne-am confruntat cu **efectele severe ale crizei din Siria**. **Încălcarea drepturilor omului** este, practic, trăsătura dominantă a situației din Siria. **Guvernul sirian trebuie să își respecte angajamentele și obligațiile în domeniul drepturilor omului. Justiția trebuie să își spună cuvântul** în toate cazurile de încălcare a drepturilor omului și **toți cei vinovați trebuie supuși unui proces corect în justiție**, chiar dacă ei nu au oferit victimelor lor această posibilitate. România a afirmat în mod constant că **escaladarea violenței în Siria trebuie să fie oprită de comunitatea internațională**. Evident, ne pronunțăm pentru o soluționare politică. (D2)*

Toate aceste observații ne conduc la ideea că, dacă în privința Uniunii Europene putem vorbi despre o dublă proiecție – ca *societate* și *comunitate* (sau, în termenii lui Kantner 2011, *communio* și *commercium*), ONU trebuie analizată exclusiv prin prisma mărcilor unei comunități de tip *commercium*, în care statele conlucrează conștientizând că anumite scopuri (*pacea*, *stabilitatea socială*) pot fi atinse doar prin cooperare. Locurile comune identificate sunt, așadar, specifice unei comunități de interese (*rezolvarea problemelor*, *beneficiile economice și sociale*), iar sistemul terminologic constituit gravitează în jurul unor concepte de bază, precum: *justiția*, *acordurile*, *negocierile*:

O temă în care am putea găsi soluții în cadrul ONU este cea a îmbunătățirii funcționării sistemului și instituțiilor bancare și financiare. Instituțiile bancare și financiare naționale și internaționale ar trebui să devină tot mai mult un partener al guvernelor, „parte a soluției” pentru crizele economice cu care se confruntă o țară sau o regiune. (D1)

Este año en Río de Janeiro hemos reafirmado nuestra visión común en favor de un futuro sostenible económica, social y medioambientalmente.

La lucha contra la impunidad internacional ha conocido también importantes avances este año. La Corte Penal Internacional ha iniciado su primer caso contra un ex jefe de Estado, demostrando que el fin de la impunidad por los crímenes más graves es un objetivo cada vez más cercano para la sociedad internacional. Quiero reiterar hoy el llamamiento a la ratificación universal del Estatuto de Roma. (D3)

3. OBSERVAȚII PRIVIND NIVELUL MICROSTRUCTURAL

3.1. Distribuția formelor de persoană și mijloacele de poziționare utilizate ne conduc la următoarele observații:

- Poziția României este expusă, într-o serie de contexte, prin trimiteri impersonale, utilizând toponimul *România*, ce desemnează în mod metonimic poporul român și comunitatea românească, în demersurile de autoprezentare pozitivă și de angajare:

România este convinsă în mod ferm că respectarea și promovarea statului de drept reprezintă obiective deosebite care trebuie să ghideze toate acțiunile noastre. (D1)

România sprijină ferm toate eforturile pentru realizarea unei păci cuprinzătoare în Orientul Mijlociu. (D2)

În discursul spaniol, poziția Spaniei este corelată, în baza toposului identificării naționale, cu cea a emițătorului, într-o argumentare silogistică de tip entimemic: P1: Pentru Spania ONU are un rol fundamental (eu, în calitate de diplomat, reprezint și mă identific cu Spania) / C: Prezența mea are ca scop exprimarea poziției Spaniei:

España otorga un protagonismo fundamental a las Naciones Unidas. Por este motivo, he querido estar presente en la apertura de este Debate General, el primero que tiene lugar tras mi investidura como Presidente del Gobierno de España. (D3)

- Exprimarea poziției unilaterale se realizează printr-un „noi exclusiv”, care exclude pro-destinatarul:

***Desde nuestra posición** de miembros del Consejo de Derechos Humanos seguiremos defendiendo el vínculo innegable entre el respeto a los derechos humanos y la paz y seguridad en el mundo. (D3)*

- Utilizarea persoanei I singular marchează *inserții ale eului afectiv* (a) sau ale eului *epistemic* (b), (c), (d).

(a) ***Regret** faptul că începutul actualei sesiuni a Adunării Generale este umbrat de evenimentele recente de la Benghazi. (D2)*

***Mă bucur** să anunț intenția noastră de a iniția o dezbatere privind posibilitatea de a accepta jurisdicția obligatorie a Curții. (D1)*

(b) ***Sunt convins** de faptul că întărirea statului de drept trebuie să reprezinte un proces permanent, pe termen lung, atât la nivel național cât și la nivel internațional. (D1)*

(c) ***Estoy convencido de que**, con su liderazgo e impulso, esta alta institución será capaz de hacer frente a los numerosos retos que tendrá ante sí en los próximos doce meses. (D3)*

(d) *Por eso **creo que** debemos preguntarnos hoy si estamos mejor que el año pasado y, aunque pueda parecer lo contrario, **yo creo que sí**. (D3)*

În exemplul (d) asistăm la o scindare a vocii emițătorului într-o voce care expune o problemă a întregii comunități și una care interpretează, definindu-și, unilateral, punctul de vedere.

În discursul lui Mariano Rajoy, persoana I este utilizată în prefețele metacomunicative, în care verbul *dicendi* este precedat de un verb modal la prezent:

***Quiero referirme** en mi intervención a las razones que avalan la voluntad de España de trabajar en el Consejo. (D3)*

***Quiero reafirmar** nuestro compromiso con la construcción de sociedades abiertas, inclusivas y democráticas. (D3)*

Implicarea subiectivă în discursul spaniol, mult mai puternică decât în cel românesc, conduce la aserțiuni în care persoana I, marcă a rolului asumat de vorbitor și de statul reprezentat, nu mai are rolul de topic, ci de focus și presupune, în baza declanșatorilor presupozitionali, antiteza: *țara mea își asumă responsabilitatea angajării, spre deosebire de alte state*:

***Mi país seguirá contribuyendo al desarrollo de Afganistán** y a su búsqueda de la estabilidad y seguridad necesarias para ello. (D3)*

***Mi país** seguirá apoyando las negociaciones de un Convenio Global contra el Terrorismo en el seno de las Naciones Unidas. (D3)*

***Mi Gobierno**, comprometido con ese objetivo de paz, está convencido de que la creación de un Estado palestino viable es un elemento clave en la solución del conflicto y que tendrá efectos beneficiosos para la seguridad y el bienestar de Israel. (D3)*

În ultimul exemplu, presupuziția care legitimează polarizarea ideologică este dublată de cea existențială: *Guvernul meu este angajat în promovarea păcii*, iar, în penultimul, de cea a angajării trecute: *Spania a sprijinit negocierea unui acord global împotriva terorismului*. Identificarea cu receptorul marchează trecerea de la un „noi” care exclude pro-destinatarul la un *noi inclusiv*, utilizat cu precădere în *secvențele programatice*, modalizate deontic (D2) sau în cele constatative (D3):

*Evident, **nu putem și nu trebuie să permitem** violenței să predomină atâta timp cât populația din Siria contează pe capacitatea noastră de a oferi stabilitate și previzibilitate atunci când stabilitatea și securitatea regională sunt puse la încercare. (D2)*

*En un año **hemos sido testigos** de la inquebrantable voluntad de los ciudadanos árabes por consolidar sistemas democráticos en sus países. (D3)*

În (D3) enunțarea solidară exprimată la persoana I plural se corelează cu disocierea ideologică de sistemul totalitar al statelor arabe, încurajând inițiativele cetățenilor, care au generat revoltele cunoscute sub numele de „Primăvara arabă”.

3.2. În toate discursurile, dimensiunea persuasivă are în vedere construirea *ethosului național* însă imaginea instituțională se proiectează într-o manieră diferită în planul textual. În timp ce reprezentantul român construiește un *ethos al prudenței, al echilibrului și al competenței*, pe care îl subsumează celui comunitar, discursul lui Mariano Rajoy este unul egocentric, al autolegitimării bazate pe *ethosul implicării continue și pe cel al performanței*.

Ethosul reprezentantului prudent, rezervat reflectă o atitudine conformistă a reprezentantului român față de protocolul diplomatic clasic, ce impune prefațarea aserțiunilor de *modalizatori epistemici ai probabilității și de verbe de opinie*. Acestea indică atât un comportament deferent, formalizat, cât și evitarea *angajamentului ilocuționar absolut* (Zafiu 2002):

A treia direcție, dar **poate** cea mai importantă, este independența justiției. (D1)

***Credem** că Organizația Națiunilor Unite și statele membre trebuie să depună toate eforturile pentru a menține și consolida înaltul nivel profesional. (D1)*

În acest sens, spațiul comunicativ dominat de controversă este diminuat în plan discursiv prin mijloace indirecte de critică, identificate cu ajutorul declanșatorilor presupozitionali:

***Am sperat** că majoritatea recomandărilor să fie andosate în declarația pe care o adoptăm astăzi recomandările. Totuși, **sunt încrezător** că dezbaterile viitoare ne vor acorda oportunitatea să le abordăm în totalitate. (D1)*

În secvența:

*Salut recentul raport al Secretarului General și consider că fiecare recomandare conținută de acesta este foarte importantă pentru realizarea de progrese tangibile pe agenda ONU referitoare la statul de drept. (...) **Credem cu fermitate** că, în efortul de consolidare a statului de drept, rolul instanțelor internaționale **ar trebui** de asemenea consolidat. (D1)*

asistăm la trecerea de la modalitatea alocutivă, orientată către pro-destinatar, către cea elocutivă, prin verbul de opinie la persoana I „credem”, însoțit de construcția adverbială valorativă „cu fermitate”. Plasarea modalizatorului deontic *trebuie* la condițional-optativ este o altă marcă a rezervei prudente față de cele asertate, conferind enunțului un caracter nonimpozitiv.

Conturarea *ethosului competenței* are în vedere, sub aspectul strategiilor de autolegitimare propuse de Van Leeuwen (2007), – *autorizarea*, prin trimiteri la autoritatea legii, a cutumei sau a experților, *evaluarea morală*, prin raportarea la sisteme de valori, *raționalizarea*, exploatând dimensiunea teleologică a unui fapt, *apelul la mit, la istorie și la tradiție* – două forme de autorizare:

➤ Formularea teoretizantă, aforistică:

Statul de drept** conține elemente semnificative care reglementează relațiile dintre state, fiind o **valoare universală, esențială și indivizibilă a Organizației Națiunilor Unite. Statele au obligația de a respecta obligațiile care rezultă din Carta ONU, tratatele în vigoare și dreptul internațional cutumiar, conferind astfel predictibilitate relațiilor internaționale. (D1)

➤ Argumentul de autoritate, sub forma citatelor din experți în domeniu:

Aș dori să evoc cuvintele unuia dintre cei mai mari diplomați și juriști români ai perioadei interbelice, Vespasian V. Pella (...). Axioma fundamentală atât de des repetată, în conformitate cu care răufăcători există și vor exista întotdeauna atât în societățile naționale, cât și în societățile internaționale, ne confirmă necesitatea unei politici penale internaționale.

Ethosul militant al diplomatului român, specific secvenței prescriptive, subliniază angajarea națională, valorificând atitudini dezirabile, precum promovarea păcii, a libertății, predominante fiind actele de vorbire directive:

*Susținerea și oferirea de stimuli comunității de afaceri **trebuie să se realizeze** în strânsă conexiune cu necesitățile solidarității sociale. (...) Organizația Națiunilor Unite **trebuie să se angajeze** în cea mai largă paletă de activități. (D1)*

*În efortul nostru comun **trebuie să atragem noi categorii de participanți**. Pe lângă guverne, organizațiile neguvernamentale, societatea civilă, parlamentele și comunitățile locale acționează deja pentru a găsi cele mai bune soluții. (D2)*

Dacă ethosul românesc se proiectează ca unul al *competenței*, cel spaniol poate fi calificat drept unul al *performanței*, care nu alege supralicitarea dimensiunii prescriptive, ci, prin expunerea retrospectivă a acțiunilor multi și unilaterale, proiectează statul spaniol ca un exemplu pentru celelalte națiuni. În enunțurile de tipul: *En este sentido, España, que ha sido el mayor donante de la entidad en su primer año de andadura, mantiene su compromiso con la igualdad entre hombres y mujeres*, Mariano Rajoy optează pentru transferul evaluării pozitive directe în sfera informațiilor de fundal (în subordonata atributivă de tip explicativ), acceptată, *prima facie*, drept consensuală.

Cu toate acestea, modalitatea predominantă de construire a ethosului implicării și al performanței este cea indirectă, întreg discursul fiind, de fapt, o expunere de argumente de tipul *fait accompli*, menite să legitimeze alegerea Spaniei în Consiliul de Securitate al ONU (fapt realizat în 2015, depășind la distanță Turcia, cu 132 de voturi):

- (a) *El año pasado también **dedicamos nuestros esfuerzos a buscar soluciones a la crisis en el Cuerno de África** y, en especial, a la situación en Somalia.*
- (b) *España y el Programa Mundial de Alimentos **firmaron hace cuatro meses un acuerdo** para crear el mayor centro de preposicionamiento de alimentos del mundo en las Islas Canarias.*
- (c) *Afganistán sigue avanzando en el camino hacia la estabilidad, **un camino que España ha recorrido junto al pueblo afgano durante más de una década. En ese empeño hemos dejado recursos, infraestructuras y, desgraciadamente, la vida de muchos compatriotas.***
- (d) *En este escenario regional tan incierto el Líbano ha conseguido mantenerse hasta ahora al margen de la espiral de violencia, **un logro que ha sido alcanzado, en buena parte, gracias a la labor del contingente de la UNIFIL, en el que España es activo partícipe.***
- (e) *Como miembro del Grupo de Amigos, España **apoya de manera decidida la labor del Secretario General, de su Enviado Personal y de MINURSO.***

Cu toate că își însoțește argumentele bazate pe fapte de explicitarea afilierilor organizaționale (UE, UNIFIL, OMC etc.), Mariano Rajoy eludează indicarea atributelor comunitare. La polul opus se află Titus Corlățean, care subsumează explicit în cele două discursuri poziția națională celei comunitare, integrând, în finalul expunerii, identitatea națională în cea europeană:

Ca stat membru al UE, ne aliniem la poziția Uniunii Europene. (D1)
Delegația mea sprijină deplin alocuțiunea prezentată în această dimineață de dl Herman van Rompuy, Președintele Consiliului European, în numele Uniunii Europene. (D2)

3.3. În prezentarea contra-destinatarului, ambii emițători construiesc un *locus terribilis*, care marchează polarizarea ideologică (*state democratice* – purtătoare ale valorilor pozitive vs *state totalitate* și *grupări extremiste* – exponenți ai valorilor negative), actualizat de lexeme și de metafore care aparțin câmpului semantic al războiului, al crimei și al luptei:

*Îmi exprim convingerea că **Siria nu poate avea decât un viitor care să-i includă pe toți sirienii**, indiferent de religia sau originea lor etnică. Orice altă opțiune nu ar fi decât **un scenariu de coșmar. Rănile violențelor de azi se vor vindeca după mult timp** și este datoria noastră, a tuturor, să ajutăm poporul sirian să accelereze acest proces. (D2)*

*Hace un año, en esta Asamblea se hizo un llamamiento apremiante al régimen sirio para que pusiera fin a **los abusos y crímenes contra su población**. Pese a los esfuerzos de la Comunidad Internacional, la situación no ha dejado de deteriorarse. **Miles de víctimas inocentes, el sufrimiento insoportable de la población civil y el grave riesgo de extensión del conflicto a los países vecinos** nos obligan a actuar. (D3)*

În acest context, descripțiile definite: *abuzurile, crimele împotriva populației, suferința insuportabilă a civililor, riscul grav de extindere a conflictului către țările vecine* avansează presupuziția factivă *În Siria au loc abuzuri, crime, suferințe etc.*, în timp ce grupurile verbale *nu poate avea decât un viitor care să-i includă pe toți* și *nu ar fi decât un scenariu de coșmar* se bazează pe actualizarea unui scenariu contrafactual, în care, în absența intervenției ONU, criza siriană s-ar acutiza.

Atât în discursul românesc, cât și în cel spaniol, ultimul punct de pe lista situațiilor de criză și a conflictelor internaționale este rezervat zonei de conflict în care statul reprezentat este direct implicat. În acest sens, Titus Corlățean abordează succint, eufemizat și generalizat conflictele din zona Mării Negre, fără să menționeze problema Insulei Șerpilor (a), în timp ce Mariano Rajoy introduce ideea unanim acceptată că „între aliați orice diferend trebuie rezolvat” drept premisă majoră pentru concluzia că Marea Britanie ar trebui să redeschidă negocierile pentru a ceda Spaniei strâmtoarea Gibraltar, cedată britanicilor cu 300 de ani în urmă (b).

- (a) România este **preocupată** și de **lipsa de progrese** în găsirea unor soluții negociate pentru **“conflictele prelungite”** din regiunea Mării Negre: conflictul din Transnistria, conflictul din Nagorno-Karabakh și cel din Georgia, în care sunt implicate Abhazia și Oseția de Sud. Cu toții trebuie să acordăm aceeași atenție acestor **situații care nu au fost soluționate**.
- (b) **Entre países amigos y aliados como son España y el Reino Unido, un diálogo directo y sincero debe permitir superar cualquier diferencia.** Por ello, quiero hacer hoy un llamamiento al Reino Unido para que reiniciemos el diálogo bilateral sobre la descolonización de Gibraltar, de acuerdo con los parámetros indicados por estas Naciones Unidas y plasmados en la Declaración de Bruselas de 1984. Hemos perdido ya demasiados años.

➤ În demersul de persuadare a para-destinatarului, ambii emițatori utilizează toposul *implicării*, corelat cu două scheme argumentative diferite: aceea a mobilizării, actualizată de verbele *deziderative*, *sociative*, de *actele de vorbire directive* și de *modalizatorii deontici*, în discursurile românești - (a), (b), (c) și aceea a continuității, în cel spaniol - (d), (e), (f):

- (a) **Salut și sprijin**, de asemenea, inițiativa Secretarului General de a crea o platformă a ONU pentru angajamente voluntare și aș dori să anunț angajamentele României (D1)
- (b) România **sprijină** ferm toate eforturile pentru realizarea unei păci cuprinzătoare în Orientul Mijlociu. **Sprijinim** inițiativele Cvartetului și aplicarea în întregime a Foii de Parcurs în ceea ce privește “viziunea celor două state – cel israelian și cel palestinian – care coexistă în pace și securitate.” (D2)
- (c) Rănile violențelor de azi se vor vindeca după mult timp și **este datoria noastră, a tuturor, să ajutăm poporul sirian să accelereze acest proces.** (D2)
- (d) Para ello **España seguirá trabajando junto con Naciones Unidas**, pues creemos que sólo mediante una acción concertada de la Comunidad Internacional se encontrarán soluciones.
- (e) **España seguirá contribuyendo**, dentro de sus posibilidades, a las operaciones de mantenimiento de la paz, tanto mediante la aportación de tropas, como a través de la Base de Naciones Unidas.
- (f) **Continuaremos** trabajando igualmente para conseguir una moratoria universal de la pena de muerte. (D3)

➤ Pro-destinatarul (țările membre ONU, UE, OSCE) este prezentat prin intermediul toposului *salvatorului*, care, în semiotica narativă greimasiană, poate fi transpus în termenii următoarei scheme actanțiale:

- Subiectul = popoarele care au de suferit în urma actelor de violență
- Obiectul = libertatea, apărarea valorilor democratice
- Oponentul = mișcările teroriste, autoritățile opresive
- Salvatorul/ajutorul = ONU

Printr-o serie de acte de vorbire asertive, ambii emițători prezintă comunitățile și organizațiile din care fac parte ca apărătoare și ca promotoare ale drepturilor omului și ale libertății. Demersurile de stabilire și aplicare a normelor juridice de drept internațional, de promovare a stabilității și a statului de drept sunt exprimate metaforic, selectând recurent domeniul-sursă al CONSTRUCȚIEI¹. Metafora ONU ESTE O CONSTRUCȚIE implică ideea că orice (re)construcție presupune un traseu ascensional, corelat cu mobilizarea și cu acțiunea concertată a tuturor aliaților:

Rezoluțiile Adunării Generale pe această temă adoptate în cadrul ultimelor trei sesiuni, Raportul recent al Secretarului General ONU, precum și inițiativele și acțiunile întreprinse în cadrul altor organisme ONU au pavat drumul către această Reuniune la nivel înalt și au determinat alegerea celui mai potrivit moment. (D1)

Stabilitatea și statul de drept ar trebui să constituie viitorii stâlpi ai societății în Libia și în alte țări. (D2)

*Quiero reafirmar nuestro compromiso con **la construcción de sociedades abiertas, inclusivas y democráticas**, cuyas instituciones satisfagan los anhelos de dignidad y desarrollo de los ciudadanos. (D3)*

Numeroasele mărci ale mobilizării și ale implicării - verbele de alianță (a), verbele de acțiune cu nuanță pozitivă (b), actele verbale comisive (c) creează efectul de conivență discursivă și de armonie acțională a pro-destinatariilor.

*(a) Ne angajăm cu fermitate **să sprijinim** eforturile comunității internaționale pentru consolidarea stabilității și securității, toleranță și înțelegere între religii. (D2)*

*(b) România își asumă în mod serios această responsabilitate și **contribuie** deja la eforturile comunității internaționale, care încearcă să aline durerea și suferințele celor nevinovați. (D2)*

*Ese convencimiento viene respaldado por la ejecutoria de España hasta hoy, por el **compromiso demostrado con el multilateralismo** y por las*

¹ Conceptualizarea cognitivă a fenomenului metaforei propusă de G. Lakoff și M. Johnson (1980) se fundamentează pe ideea că metaforele nu sunt doar expresii lingvistice, ci structuri conceptuale sau metafore conceptuale, care pot fi identificate la un nivel anterior manifestării lor în limbaj.

iniciativas lideradas por nuestro país en la búsqueda de la concordia y el desarrollo sostenible. (D3)

- (c) România *se angajează* să consolideze eforturile în vederea posibilei ratificări a Convenției. (D1)

Continuaremos trabajando igualmente para conseguir una moratoria universal de la pena de muerte.

Mi país seguirá apoyando las negociaciones de un Convenio Global contra el Terrorismo en el seno de las Naciones Unidas. (D3)

4. CONSIDERAȚII FINALE

Discursul specific ONU, fie că este performat de un diplomat român sau spaniol, respectă particularitățile subgenului diplomatic, prin natura sa cooperativă și predominant consensuală, dar și prin rigorile protocolului instituțional pe care le respectă cu strictețe.

Situația de comunicare complexă, interpretată cu ajutorul grilei tridimensionale propuse de Eliseo Verón, reflectă tendința emițătorilor de adecvare a mesajului la toate categoriile de destinatari (pro, contra și para-destinatari). Astfel, deși într-o manieră predominant indirectă, emițătorul atacă ezitățile decizionale ale Organizației Națiunilor Unite față de încălcările drepturilor fundamentale ale omului, cu scopul de a-și consolida *ethosul militant* și pe cel al *competenței* în fața publicului larg. Apelând la argumentul legii internaționale, la cel al dreptului cutumiar, la respectarea unor valori, precum *statul de drept*, *suveranitatea*, *libertatea*, *autonomia*, dar și la paralogisme și la mărcile afectivității, locutorul condamnă contra-destinatarul (autoritățile statului sirian), construind un scenariu conceptual asimilabil cunoscutului *locus terribilis* din retorica clasică. Organizate în jurul problematicei războiului, discursurile analizate reflectă impactul pe care momentul discursiv creat de criza siriană îl generează la nivelul tematic și maniera în care emițătorul manipulează scenariul conceptual al haosului atribuit contra-destinatarului, pentru a-și consolida ceea ce, în termenii lui Charaudeau (2005), am putea numi *ethosul justițiar*.

SURSE

- D1 – Discursul lui Titus Corlățean, ministrul afacerilor externe, la cea de-a 67-a sesiune a Adunării Generale a ONU, reuniunea la nivel înalt privind statul de drept, New York, sediul ONU: <https://www.mae.ro/node/15510>
- D2 - Discursul lui Titus Corlățean, ministrul afacerilor externe, la cea de-a 67-a sesiune a Adunării Generale ONU, New York, sediul ONU: <http://www.mae.ro/print/15803>
- D3 - Discursul lui Mariano Rajoy, prim-ministrul Regatului Spaniei, la cea de-a 67-a sesiune a Adunării Generale a ONU, reuniunea la nivel înalt privind statul de drept, New York, sediul ONU: <http://geconfidencial.blogspot.com/2013/09/discurso-integro-del-presidente-del.html>

BIBLIOGRAFIE

- Anscombre, J. C., 1995, „La théorie des topoï: sémantique ou rhétorique”, *Hermès, La revue*, 15, p. 185–198.
- Austin, J.L., 2005, *Cum să faci lucruri cu vorbe*, Pitești: Paralela 45.
- Benveniste, É., 2000, *Probleme de lingvistică generală*, București, Teora.
- Du Bois, J.W., 2007, “The stance triangle”, în Englebretson (ed.), 2007, *Stancetaking in discourse: subjectivity, evaluation, interaction*, Amsterdam, Philadelphia.
- Charaudeau, P., 2005, *Le discours politique. Les masques du pouvoir*, Paris: Vuibert.
- Ionescu-Ruxăndoiu, L., 2003, *Limba și comunicare. Elemente de pragmatică lingvistică*, București: All Universitar.
- Kantner, K., 2011, "European Identity as *Commercium* and *Communio* in Transnational Debates on Wars and Humanitarian Military Interventions," RECON Online Working Papers Series 37, RECON.
- Lakoff, G., Johnson, M., 1980, *Metaphors We Live By*. Chicago, University of Chicago Press.
- Mainguneau, D., 2007, *Analiza textelor de comunicare*, Iași, Institutul European.
- Moirand, S., 2007, *Les discours de la presse quotidienne (observer, analyser, comprendre)*, Paris: Linguistique nouvelle.
- Perelman, Ch., Olbrechts-Tyteca, L., 2012, *Tratat de argumentare. Noua retorică*, Iași: Editura Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași.
- Van Eemeren, F.H., Grootendorst, R., 2004, *A systematic theory of argumentation: The pragma-dialectical approach* (Vol. 14), Cambridge University Press.
- Van Leeuwen, T.J., 2007, „Legitimation in discourse and communication”, *Discourse & Communication*, 1 (1), p. 91-112.
- Verón, E., 1987, *La semiosis social*, Buenos Aires: Gedisa.
- Zafiu, R. – „Strategii ale impreciziei: expresii ale vagului și ale aproximării în limba română și utilizarea lor discursivă”, în *Actele Colocviului Catedrei de limbă română*, 22–23 noiembrie 2002, București: Editura Universității, p.363–376.
- Zafiu, R., „Modalizarea”, în Guțu Romalo, V. (coord.), 2008, *Gramatica limbii române*, I–II, ediție nouă [GALR], București: Editura Academiei Române.

**CONSTRUCTION OF DIPLOMATIC SPEECH SPECIFIC TO UN
THE 67TH SESSION OF UN GENERAL ASSEMBLY**

Abstract

The present paper aims to examine the particularities of the construction of speeches specific to UN general assemblies. In the analysis of the speeches delivered during the 67th session of the UN General Assembly by the Romanian Minister of Foreign Affairs and the Prime Minister of the Kingdom of Spain, the macro and microstructural elements, the ways of building the discursive ethos, of adequacy will be observed of the discourse to the addressee (starting from the pro-addressee, para-addressee and counter-addressee triad), but also the impact of the discursive moment generated by the Syrian crisis on the organization of the texts.